

Za dejanski preokret na levo

Obnovljena izdaja - Leto XV. - šte. 21 (621) - Trst - 17. maja 1963

30 lir

Stred. in abb.
post. - Gruppo I

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

SLOVENKA V PARLAMENTU

Slovenci smo dobili svojega predstavnika v rimskem parlamentu. Marija Bernetič je včeraj zasedla svoje mesto v poslanski zbornici.

Povsem upravičeno lahko za-
pišemo, da je ta dogodek zgo-

dovinskega pomena in sleherni Slovenec se lahko razveseli ob njem. In ko to ugotavljamo, ne moremo prezreti dejstva, da je izvolitev slovenske poslanke omogočila Komunistična partija Italije, ki je tako še enkrat konkretno dokazala svoj dejanski internacionalizem.

S tem, da smo Slovenci po tolikih letih zopet dobili svojega predstavnika v rimskem parlamentu, seveda, še ni rečeno, da smo dosegli vse, kar nam pritiče in kar je predvideno v določilih republiške ustave, mednarodnih sporazumov in v posebnem statutu dežele Furlanije-Juljske krajine, toda izvolitev naše poslanke v parlament nesporno pomeni korak naprej in daje jamstvo, da bo borba za naše pravice v bodoče še bolj učinkovita.

Pred odhodom v Rim je naša poslanka, ki je obenem tudi direktor našega lista, dala sledečo izjavo:

«Kot po vsej državi, tako je tudi na Tržaškem in v vsej deželi Furlaniji-Juljski krajini naša Partija napredovala. To ni slučajno, marveč je rezultat pozitivne politike, ki jo KPI vodi v korist vsega delovnega ljudstva. To je sad politike doslednosti, poštenosti, čistih računov in enotnosti. To napredovanje pa ni le zmaga delovnega ljudstva in levčarskih sil v Italiji, temveč predstavlja de-

jansko, veliko podporo vsem delovnim ljudem v svetu, ki se borijo za mir, za demokracijo in za boljše življenje.

Volilna zmaga pri nas je še posebej potrdila pravilnost politike KPI na področju slovenske narodne manjšine, obenem pa je ta zmaga zadala močan udarec vsem šovinističnim in fašističnim silam.

V nadaljevanju je naša poslanka dejala, da ji je v veliko zadoščenje, da so ji delovni ljudje izkazali svoje zaupanje s

tem, da so glasovali za KPI in oddali tudi svoje preference. «To, tako je dodarila tov. Marina, terja od mene, da se še bolj zavzamem za uresničitev teženj in zahtev našega ljudstva.

Pred vsemi volivci se obvezujem, da se bom vestno in z vso ljubeznijo ter požrtvovalnostjo zavzemala za probleme vsega delovnega ljudstva, za rešitev vprašanja slovenske narodne manjšine, ob podpori delavskih množic in vseh naših volivcev in volivk.»

Iz resolucije Federalnega komiteja KPI

Po volilni zmagi razširimo naše vrste

Federalni komite in Federalna kontrolna komisija Avtonomne tržaške federacije KPI, zbrana na skupni seji pod vodstvom tovariša Vidalijskega, sta po široki razpravi odobrila poročilo. Seme o volilnih rezultatih, o bodočih nalogah tržaških komunistov in o sedanjem političnem položaju. Odobrila sta tudi pozitivne ocene, ki jih je že prej podal Vodilni komite tržaške federacije v zvezi z volilnim uspehom, naše Partije na Tržaškem ozemlju.

«Povečana sila KPI, ki izhaja iz volilnih rezultatov, je nadalje rečeno v poročilu o omenjeni seji, daje Partiji večjo odgovornost pred vso javnostjo. KPI v Trstu ima sedaj dva parlamentarca. Tovariš Vidali je edini senator, ki bo predstavljal Trst v tem najvišjem predstavniškem domu Italijanske republike. Tov. Marija Bernetič bo v poslanski zbornici zastopala Trst in je obenem edini slovenski predstavnik v italijanskem parlamentu. Oba bosta branila pravice delovnih ljudi in delovnih slojev ter splošne interese tržaškega mesta in ozemlja.»

Federalni komite in Federalna kontrolna komisija poudarjata, da nazadovanje fašistov

in monarhistov predstavlja za demokracijo nadaljnji korak naprej in obenem zmago antifašizma ter poraz antikomunizma, diskriminacije, kakor tudi poraz netilcev protislovanske mržnje v tukajšnji obmejni deželi.

V poročilu o skupni seji obeh najvišjih organov tržaške federacije je nadalje rečeno:

«Federalni komite in Federalna kontrolna komisija se zahvaljujeta vsem volivcem in volivkam in vabita vse tovariše, naj pristopijo v izredno akcijo za vpis novih tovarišev v našo Partijo in v Zvezo komunistične mladine, tako da se bo Federacija tudi v tem pogledu lahko predstavila s pozitivnim obrazom na bližnji organizacijski konferenci.»

Stavka tekstilnih delavcev

Sindikalne organizacije so v četrtek proglasile 24-urno stavko v tekstilnih tovarnah v Podgori in Ronkah. S to stavko so delavci in delavke odgovorili na negativno stališče, ki ga je vodstvo tovarn zavze-
lo glede izboljšanja mezd.

Iz poročil, ki smo jih prejeli iz Gorice v trenutku, ko je šel list v stroj, je razvidno, da je enotna stavka popolnoma uspešna.

Program miru in demokratičnega razvoja

VODSTVO K.P.I. je po prvi proučitvi volilnih izidov in položaja, ki je nastal po volitvah, sprejelo posebno resolucijo, v kateri predstavlja program miru in nadaljnega demokratičnega razvoja v državi.

Vodstvo KPI izraža svoje priznanje vsem volivcem, prijateljem in tovarišem, ki so omogočili veliko zmago Partije na volitvah 28. in 29. aprila. To zmago je treba tolmačiti predvsem kot jasno potrditev veljavnosti politične linije, ki jo je KPI sprejela na svojem 10. kongresu in kot jasen dokaz, da so politične akcije in borbe, ki jih vodijo komunisti — in da je bila tudi usmeritev volilne kampanje — izraz volje in pričakovanj najširših ljudskih množic, ki ne odpravljajo politike vodilnih skupin Krščanske demokracije. Velika uveljavitev komunistov potrjuje politični poraz protikomunizma, uresničevanje miroljubnega programa, programa za gospodarski razvoj in napredek. Ta zmaga pa obenem potrjuje stališče, da mora KPI, da morajo sile, ki ji sledijo biti pozitivno

udeležene v vladnem področju.

Zveržene manevre demokratičnega vodstva je moč omogočiti v naslombi na demokratično in enotno voljo države ter vsiliti preokret na levo.

Napredovanje komunistov soupada s splošnim premikom na levo, je izraz nazadovanja Krščanske demokracije, stagnacije liberalcev, čeravno so tudi ti dosegli izboljšanje svojih pozicij, kar pa so dosegli s premikom desničarskih volivcev in je končno potrditev ohranitve pozicij socialistov. Povsem netočna je trditev tistih, ki hočejo prikazovati, da je napredovanje komunistov rezultat premika sil leve in torej preliva določenega števila glasov socialistov.

Volilni izidi nesporno potrjujejo, da v bodoče ni več mogoče ostajati pri starih centrističnih formulah, da ni mogoče postaviti ob stran problemov, ki živo zanimajo državljane in da je treba stopiti na novo pot politike miru in demokratičnega razvoja.

Za uresničitev programa miru in demokratičnega razvoja ter za dejanski preokret na levo, KPI zahteva:

1) Odklonitev vsakršne oblike udeležbe Italije pri atomski oborožitvi ter sprejem pozitivnih avtonomnih pobud na področju razorožitve in pomirjenja v mednarodnih odnosih.

2) Takojšnja odobritev zakonov, ki so potrebni za uveljavljanje deželne ureditve.

3) Pristopitev k taki agrarni reformi, ki bo predvsem odpravila spolovinarstvo in druge agrarne pogodbe ter k reviziji investicijske politike kakor tudi k ustanavljanju ustanov za pospeševanje razvoja v vseh deželah.

4) Odprava monopola «Ferdicosorzi» in organiziranje demokratičnega kmetijskega združenstva.

5) Sprejem in uresničitev načrta za demokratičen razvoj gospodarstva.

6) Sklicanje vsedržavne konference, ki naj izdela predloge ukrepov, ki so potrebni za ustavitev izseljevanja z Juga ter postavi temelje politiki gospodarskega razvoja in polne zaposlitve v južnih deželah.

7) Sprejem splošne reforme področij zdravstva in socialnega skrbstva, ki naj vsem državljanom jamči zdravniško in farmaceutsko oskrbo; podpravi farmacevtsko industrijo in zagotovi dostojno pokojnino vsem invalidom in starčkom.

8) Odobritev zakonov o urbanistiki, ki naj preprečijo spekulacije z zazidavnimi zemljišči.

9) Zagotovitev popolne avtonomije sindikata in »ajamčenje sindikalnih svoboščin v tovarnah.

10) Takojšnja obnovitev parlamentarnih komisij, ki naj izvedejo preiskavo nad monopoli in mafijo; parlamentu pa naj se prizna funkcija pobud in kontrole.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Eno leto „Dela“ glasila KPI

Pred enim letom je «Delo» ponovno postalo glasilo KPI za slovensko narodno manjšino na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji. Slučaj je nanesel, da slavimo to obletnico skupno z veliko volilno zmago in z vstopom slovenske poslanke v parlament.

Pot, ki jo je naše glasilo prehodilo v vsem tem času — od njegovega nastanka in ne le od tedaj, ko je drugič postalo glasilo KPI — je bila težavna in vse prej kot pa rožnata, toda bila je junjska, zato smo nanjo lahko upravičeno ponosni.

Ako je bilo kdaj poprej potrebno, da je prišla beseda borbe in resnice v sleherno zavedno slovensko delavsko in kmečko družino, potem je to tembolj potrebno prav danes.

Naj bo «Delo» tudi v bodoče »simbol aktivnega proletarskega internacionalizma»; naj pomaga komunistom vse dežele v prizadevanjih za učvrstitev bratstva med narodi in v pravični borbi za zaščito slovenske etnične skupnosti.

Zato, tovarišice, tovariši in prijatelji, ki kakor koli sodelujete pri listu, ga širite in podpirate, požrtvovalno naprej!

M. K.

Problem Laosa

Zunanja intervencija bi otežila položaj v Laosu ter povečala nevarnost za svetovni mir

Zgodba o Laosu še ni končana. Zakulisni boj notranjih in zunanjih nasprotij je spet sredi aprila prvič in konec aprila drugič sprožil puške in topove v Dolini vrčev, ki jo nadzorujejo na eni strani čete gibanja Patet Lao, na drugi strani pa nevtralistične čete generala Kong Lija. Sledila je ostra nota LR Kitajske in napoved ZDA, da bodo poslale v sosednji Hajland 3000 svojih vojakov. Petindvajsetega aprila je Radio Patet Lao poročal, da so pripeljali z ameriški letali v Dolino vrčev dva bataljona sil desničarskega princa Fumi Nosavana. Ta vojska izvršuje diverzantske akcije in provokacije proti patriotskim silam. V nekaterih krajih naj bi po istih poročilih Nosavanove enote sodelovale z ostanki Cangkajškovih čet. Predsednik stranke Neo Lao Haksat, ki ji pripada gibanje Patet Lao, princ Sufanuvong je čez dva dni izjavil, da je zadnje dni letalo družbe «American Incorporated» sedemnajstkrat pristalo v Dolini vrčev, kamor je pripeljalo Nosavanove vojske. Poljski delegat v mednarodni kontrolni komisiji je nato zahteval, naj se letala te družbe umaknejo iz Laosa. General Kong Li je zanikal, da bi bili na njegovem področju Nosavanovi vojaki, predsednik koalicijske vlade princ Suvana Fuma pa je zahteval od njega, naj se vzdrži vsakršnih akcij. Nato sta se sestala Suvana Fuma in Sufanuvong. Ta je potrdil sklep svoje stranke, da bo sodelovala z nevtralističnimi silami za obrambo in enotnost Laosa. Suvana Fuma se je strinjal, da se morajo iz Doline vrčev nujno umakniti Nosavanove čete, ki so jih ilegalno pripeljali tja in da je treba spoštovati sporazum o prenehanju bojev, ki sta ga nedavno dosegla nevtralistični general Kong Li in general sil Patet Lao Singapo.

V zadnjih bojih so čete Patet Lao zasedle Ksieng Kuang, ki je bil pod nadzorstvom nevtralističnih sil. Ameriški «Time» zatrjuje, da so v teh bojih sodelovali tudi vojaki iz Severnega Vietnam in da so «komunisti» podkupili nekatere oficirje nevtralističnih sil, kar naj bi vse pripomoglo k doseženemu vojaškemu uspehu. Ob samih nasprotujočih si razlagah je nemogoče ugotoviti, do kod sega resnica poročil iz Laosa, prav tako kot to, kdo je trenutno najbolj zainteresiran na ponovni zaostritvi položaja v Laosu.

Na sestanku zahodnega pakta za Jugovzhodno Azijo SEATO, ki je bil nedavno v Parizu so «za vsak primer» sklenili, da bodo junija v Tajlandu veliki manevri tega pakta, ki naj «odsvetujejo komunistom v Laosu vsako nadaljnje napredovanje». Na teh manevrih bo sodelovalo 24.000 vojakov držav članic pakta. Trenuten položaj je tak, da vsi prizadeti potrjujejo svojo privrženost lanskemu ženevskemu sporazumu o nevtralnem Laosu, da pa si nihče resno ne prizadeva storiti ne

(Nadaljevanje na 4. strani)

Mladinska konferenca v Postojni

V nedeljo 12. maja je bila v Postojni VI konferenca Zveze mladine Slovenije okraja Koper. To je bila prva konferenca po «družniti» goriškega in koprškega okraja.

Referatu začasnega okrajnega komiteja je sledila razprava. Glavne teme razprave so bile okrog problemov samoupravljanja in delitve dohodka po delu. V tej zvezi je bilo izrečenih nekaj kritik o produktivnosti mladine in o prizadevanju mladine za večjo produktivnost de-

la, bodosi na gospodarskem kakor tudi na šolskem področju. Z tem v zvezi je tesno povezam problem kadrov kakor tudi zahteva po njihovi boljši uporabi.

Mladinci in mladinke, ki so posegali v diskusijo, so prinašali tudi izkustva iz svojih delovnih področij: iz vasi, tovarn, šol, itd.

Na to konferenco je bila povabljen tudi ZKMI skupno s tržaškimi delavskimi Mladinske iniciative in Zveze socialistične mladine. Delegat ZKMI je konferenco pozdravil v imenu svoje organizacije in podčrtal skupne cilje vseh naprednih mladinskih gibanj: cilje razorožitve, miroljubnega sožitja, in prijateljstva med narodi. Še posebno so ti cilji važni za ti dve obmejni področji.

Iz govora našega tržaškega delegata povzemamo naslednje stavke:

Dragi tovariši in tovarišice! Pri-
našam vam bratske pozdrave Zveze komunistične mladine, pozdrave vseh slovenskih in italijanskih mladih komunistov Tržaškega ozemlja.

Naša prisotnost na tej vaši konferenci potrjuje in krepi sodelovanje med komunistično mladino iz Trsta in Zvezo mladine Slovenije. Posebno še z mladino koprškega okraja, ki nam je najbližja.

Naše sodelovanje izhaja iz skupnega zanimanja, predvsem do medsebojnega spoznanja, do spoznanja življenjskih razmer mladine in vsega prebivalstva. Poleg tega imamo skupne cilje kot so: prijateljstvo med narodi, med mladino, ki je bodočnost narodov, skupna nam je tudi borba za mir, za miroljubno koeksistenco, za razorožitev in svet bez vojne. Družni nas tudi težnja po velikem cilju za katerim strehamo in za katerega so nam dane vse možnosti za uresničitev po socializmu. Vi poznate našo borbo, mislim borbo, ki jo vodita ZKMI in KPI za mir in mednarodno sodelovanje. Bistvene važnosti so v tem okviru prijateljski odnosi med Italijo in Jugoslavijo in med narodi obeh držav. Zavedamo se važnosti politike, ki jo vodi Jugoslavija za ohranitev miru v svetu. Prav te dni je z obiski bila potrjena pozitivnost te politike, ki je dobila mesto tudi v vaši ustavi. Z zanimanjem smo sledili diskusijam o vaši novi ustavi, ker razumemo važnost, ki jo ima za vas kot potrdilo in

(Nadaljevanje na 3. strani)

Letošnje prvomajske proslave v Trstu in v drugih večjih krajih dežele, so zelo lepo uspele. Delavske množice so na njih slavile tudi veliko volilno zmago. Na teh manifestacijah je še enkrat prišla do izraza volja po čvrsti delavski enotnosti. Prvomajske povelje in delavska zborovanja je kot običajno organizirala CGIL. Tudi naša Partija je priredila več manifestacij. Na gornjih slikah: dva posnetka z velike povelje po tržaških ulicah.

Sartre: Grimaurova kri

Španska vlada je umorila Juliana Grimauro Garcia. Vsak dan okrog 400 delavcev zapusti Spanjo, da bi si v tujini našli dela. In med tema dvema dejstvom vidim tesno zvezo. Ob emigraciji, tej pravi hemoragiji, lahko precenimo bedasto krutost režima, ki do take mere povečuje izkoriščanje in zatiranje, da se odpoveduje lastni delovni sili. Ti delavci odhajajo ker dobesedno ne morejo več živeti; letni dohodek na prebivalca znaša 283 dolarjev; če upoštevamo naravnost neverjetno neenakost položaja, potem ta številka dovolj zgovorno govori o bedi, ki jo mala skupina ljudi vsiljuje veliki večini prebivalstva. Pretiranost njegovih privilegijev bo spodkopala frankistični režim; dežela ne

prenese več, da bi bila podvržena kruti odvisnosti in da bi se ropalo njena bogastva. Če bi se Spanci združili, Franco ne bi obstal niti en dan več.

Vlada to ve. Za vsako ceno mora preprečiti to enotnost; in bila bi izgubljena, če ne bi vsak dan zadajala vse hujših udarcev. Uporablja vsa sredstva, človekovih pravic ne upošteva, policija muči, sodišča obsojajo na petnajst, dvajset let ječe, na smrt. Oktobra 1960 je bil Anastasio Merino obsojen na smrt. Imel je 43 let. Iz obtožnice zvemo, «da je bil na kraju, odkoder so s strelnim orožjem streljali proti 18 ljudem, pripadnikom desničarskih strank!...» in «da se govori, da je on streljal na ljudi». Bilo je v začetku državljanske vojne:

star je bil 19 let. Primer Juliana Grimauro torej ni izoliran in nihče niti za hip ni mogel verjeti, da mu sodijo zaradi desetih letnih zločinov pred 25 leti. Bil je mučen in umorjen, ker je bil komunist in ker je skušal organizirati odpor proti frankističnemu zatiranju. Če bo jutri prišel policiji v roke kak drug odgovoren komunist, ga bo mučila in umorila kot Grimauro.

Za Franca je samo še ena rešitev: kri. Vedno bolj mora biti teror je moč obdržati samo če se povečuje. Obsodba Grimauro je rokavica izzivanja, jo je vlada vrgla deželi: če bo do republikanci kazali, da s združujejo, bom ubijal. In žrtev je bila dobro izbrana: kdo ni ki na Zahodu bo obžaloval komunisti. Spominjam se še sed, ki jih je med nekimi nedavnimi manifestacijami Franciji izrekel oficir policije, ki so ga obkrožali: «Ostli so samo še komunisti, lah grete!...» Sli so in jih osem bili. Kar pri vsakem komunistu najgloblje spoštujem, je, da vstopu v partijo prevzame tveganja in se zavestno sprejema ni v človeško tarčo vseh hudožasnih družb.

Edina napaka oficirja pri Mtro Chabronne je bila, da je mislil, da bo ostal pokol neopazen. Tistega dne je bilo na tcah štirideset tisoč ljudi: dni kasneje nas je bilo na grebu žrtev na sto tisoče. Po caji so naredili to, kar ne uspelo napraviti niti sto zborovanj: enotnost sindikata. Tudi umor Grimauro je prevel zločin, da bi lahko ostal neopažen, kakor so morda storili pričakovali. Po zgražanju, je izbruhnilo povsod po svet lahko sklepamo kako hladna globoka jeza prepravlja Madrid. Prepričam sem, da je vojaški sodišče s smrtno obsodbo tujmaškega človeka pospešil združitev španskega odpora.

VOLITVE V ITALIJI

«KPI je stara» so demokristjani trobili pred volitvami. Volivce so vabili, naj «gredo naprej z DC». Karikaturist Ghiringhelli je ti dve gesli zelo posrečeno zajel.

„V Honolulu“

Nova premiera
Slovenskega gledališča

Dramaturg Slovenskega gledališča v Trstu prof. Josip Tavčar je pripravil za naše gledališče novo dramsko delo. Delo je komedija, z enim prave satire na zablude in ene probleme malomeščanske družbe v sodobnem okolju, oziroma Trstu sedaj. Igra je grajena s istimi čutom za humor in osebe prikazane z razumevajočo človekostjo, tako, da se nam njih napake prenehajo dozdevati le njih osebne napake, a jih smatramo za napake pripadajočega družbenega reda. Prav zaradi tega smatramo delo za pozitivno: kaže in zasmehuje, kar je v teh ljudeh nezdružljivo in kar jih vodi v propad. V delu je le še iskrica čistega: sanje dosegi ideala, želja po boljšem. Tudi pa avtor ni nameraval prikazati načina izhoda iz tega položaja, orisati neke pozitivne osebe, ki pa zastavljajo socialnih vzrokov posledic dejanja.

Občinstvo, katerega nenavadno več del je predstavljalo ravno mladina, je napolnilo dvorano „Prvega maja“ ter z zanimanjem in živahnostjo dosegalo doseganju na odru.

Pohvaliti moramo predvsem nastopajočo Jožka Lukeža, ki je prikazal trgovca Gregorja, kateri vse življenje le koplje denar in hlepi po materialnem udobju, a končno uvidi, da ni bil na pravi poti. Miro Radočev, ki je podala njegovo ženo Zoro, razvajo histerično ženo, ki je naveličana vsega, njuno čer Marino, ki je, v osebi Mirande Caharije, že zrelo dekle in si v tem okolju ustvari svojo filozofijo ter smatra položaj za neizbežen in tudi brezizhoden. Rado Nasto je nastopil v vlogi prijatelja trgovca, Zlata Rodoškova kot služkinja in kot Marinin zaročenec Bogdan je vskočil, zaradi obolevnosti S. Starešiniča, Silvij Kobal in najbrž je zaradi tega podal svoj lik potrditveno in nedognano. Res bi bilo čudno, da bi ta talentirani igralec nastopil pot rutine in preigravanja davno podanih likov.

Pohvaliti moramo režerja Adriana Rustjo. Za efektivno sceno, ki je ustvarila atmosfero predstavi, je preskrbel Jože Cesar. Lepe kostume je izdelala Alenka Bartl in scenične efekte je vodil Edvard Martič.

Mladinska konferenca

(Nadaljevanje z 2. strani)

uzakonitev nove naprednejše družbene stvarnosti.

Pri nas je dobila stvar za demokracijo in mir veliko priznanje v pravkar minuli volilni bitki. Pred vsem je to priznanje dobila z velikim napredkom KPI, ki lahko rečem, je bilo večje od predvidevanj. Volilni rezultati so premaknili na levo vse politično življenje v Italiji. Tudi v Trstu smo napredovali. Važno dejstvo je, da je v Trstu KD izgubila veliko glasov. Važno je tudi dejstvo, da so neofašisti izgubili v Trstu in Vidmu svoja dva poslanka, kar predstavlja polom celotne desničarske politike na območjih področjih. Naša mladina pozdravlja to dejstvo, ki pomeni polom šovinistične in protislovenske kampanje skrajne desnice.

Iz rezultatov zadnjih volitev je vidno, da mladina odvrta to politiko in se zavzema za politiko mira in prijateljstva. Uspeh, ki smo ga dosegli je tudi ta, da je po 39 letih bil izvoljen v italijanski parlament tudi predstavnik slovenske manjšine to je tov. Marija Bernetič, izvoljena na listi KPI v Trstu. S tem so perspektive slovenske skupnosti mnogo širše kot kdajkoli v preteklosti, a ni še dovolj.

Moskovska filharmonija v Ljubljani

Ob poslušanju sinfoničnega koncerta Moskovskega filharmoničnega orkestra zble-dijo spomini na druge zelo slavne ansamble

Sinfonični orkester Moskovske državne filharmonije slovi kot eden izmed najboljših tovrstnih orkestron na svetu. Ustanovljen je bil pred tridesetimi leti. Njegov prvi dirigent je bil znani mojster S. Samosud, kateremu so sledili še drugi slavni mojstri, kot n. pr.: Abendroth, Konwitschny, Markevič idr. kot solisti so v sklopu orkestra nastopali Ojstrah, Richter, Rostropovič, Aškenazij idr. Najvišji vzpon pa je orkestru dal sedanjí dirigent Kiril Kondrašín. Ta veliki mojster vodi orkester od l. 1956. Pod njegovim vodstvom je ta orkester ustvaril sijajne izvedbe slovitih del Ravela, Stravinskega, Bartoka, Hindemitha, Kodalyja in drugih velikih sodobnih glasbenih skladateljev. Se posebej pa se je povzpél na višino umetniškega ustvarjanja z realizacijo Šostakovičeve IV. sinfonije, ki je bila izvedena leta 1961, to je četrto stoletja potem, ko je bila dokončana. Omenimo naj še izvedbo del kot so: Prokofjev oratorij Ivan Grozni, Vajnergova IV. sinfonija in Sinfonije mladega skladatelja R. Še-drina.

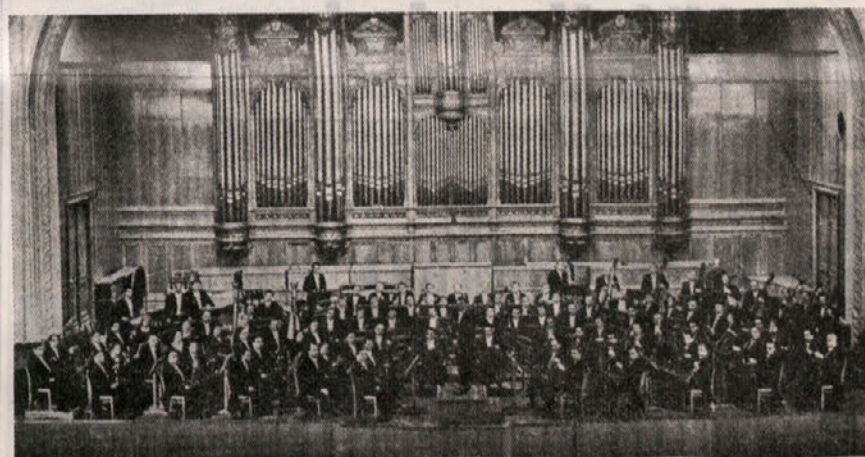
Pa še nekaj besed o dirigentu Kondrašínu:

Ta veliki mojster je danes poznan ne le v Sovjetski zvezi, marveč tudi v številnih deželah Evrope, Azije in Amerike. Dirigiral je že slavite orkestre kot so: orkester Londonske

KIRIL KONDRASIN

filharmonije, orkester NBC, orkester Leningrajske filharmonije in Državni orkester ZSSR. Enake uspehe kot v dirigiranju orkestron je Kondrašín dosegel tudi kot operni interpret, ki je bil prav za prav začetek njegove umetniške poti. Kondrašín je namešč že pred mnogimi leti dirigiral Malo operno gledališče v Leningradu, sloviti Bolšoj teater v Moskvi idr.

Sinfonični orkester Moskovske državne filharmonije.

Na mednarodni glasbeni bienali sodobne glasbe v Zagrebu, na kateri je sodeloval tudi sinfonični orkester Moskovske državne filharmonije, pod vodstvom Kirila Kondrašína, so bila na sporedu dela treh sovjetskih sodobnih skladateljev. Šostakovičeva IV. sinfonija, Mirzajanova Sinfonija za orkester in Vajnergova V. sinfonija. Razen teh pa še: Hindemithove Sinfonijske varijacije na Vebrove teme in Bartokov Violinski koncert, v katerem nastopa kot solistka Irina Bočkova.

V soboto zvečer je ta orkester nastopil tudi v Ljubljani. To gostovanje je spadalo v okvir kulturnih izmenjav med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo.

Gostovanje tako slavnega orkestra je bilo izredno velik dogodek za slovensko prestolnico. In da je bilo tako je samo po sebi umevno. Tudi razpoloženje občinstva, ki je do zadnjega kotička napolnilo dvorano Filharmonije, je to zelo jasno potrdilo.

O koncertu Moskovske filharmonije v Ljubljani je Uroš Prevorsek v ljubljanskem „Delu“ zapisal naslednje:

«O Moskovski filharmoniji sem že od nekdaj slišal same navdušene pohvale, toda dokler orkestra nisem slišal na lastna ušesa, si nisem mogel niti približno ustvariti mnenja o nedosežni sinfonični umetnosti ansambla. To kar sem slišal na sobotnem koncertu, pomeni najlepše glasbeno doživetje v mojem življenju in ob sijajni umetnosti moskovskega orkestra so mi zbledeli spomini na Scalo, na dunajsko, praško, berlinsko, in varšavsko filharmonijo in na druge slavne orkestre, ki sem jih kdaj imel srečo slišati. In če nastopa na tem imenitnem koncertu še takšen mojster, kot je dirigent Kiril Kondrašín tedaj slišiš pravo sanjsko muziko — tedaj slišiš Mozarta, kot ga nisi slišal nikdar poprej... in tako Prokofjeva, Rahmanina, Stravinskega in Weinbergerja... Nekaj nepozabnega, nekaj lepega in vznemirljivega je bila tudi umetnost mlade violinistke Irine Bočkove. Toliko poetičnosti in fantazije je izžarevalo njeno igranje, kot da je to nežno, mlado dekle posejbljena muzika. Morda sem slišal še večje mojstre, toda nihče me ni tako zgrabil za srce, kot me je s svojo igro prevzela ta mlada, čudovito nadarjena violinistka.»

Tako, torej, pravi Prevorsek, ki je sam glasbeni mojster, strokovnjak in kritik. In z njegovimi besedami se more vsakdo, ki je imel to srečo, da je poslušal ta koncert, v celoti strinjati.

Solski pevski zbor v Sempolaju. Vodi ga učitelj A. Škerlavaj.

Šolska prireditev v Šempolaju

Preteklo nedeljo je bila v osnovni šoli v Šempolaju kulturna prireditev. O njej smo prejeli sledeče poročilo:

«Dragi starši in prijatelji mladine! Blizu se konec šolskega leta. Izven našega šolskega dela smo vam kakor vsako leto pripravili kratko prireditev. Potrudili smo se, da bi čim lepše zaigrali naše vloge. Ker nastopajo tudi naši najmlajši, boste jim prizanesljivi. V upanju, da bi preživeli prijeten popoldan, vsem topel pozdrav.»

Tako je učenec petega razreda osnovne šole, Davorin Trampuž nagovoril številno občinstvo, ki se je udeležilo zaključne šolske prireditve v Šempolaju. Po tem nagovoru je šolski pevski zbor zapel pet pesmi: Ježek ima polje, Čebelnice, Zabe, Rezijankica in Nesrečna ljubezen. Sledila je otroška igra v petih slikah «Mačeha in pastorka». Glavne vloge so igrali: Neva Zidarič, Armita Kosmina, Sonja Suban, Sabina Grgič, Sonja Pieri in Magda Mokole. Ostali učenci so nastopali kot medvedki, palčki vile in metuljčki. Vsi so prav lepo podali svoje vloge in občinstvo jih je nagradilo z obilnim aplavzom.

Za zaključek naj dodamo še, da so se prireditve udeležili tudi šol-

ski nadzornik, didaktična ravnateljica in župan devinsko-nazrežinske občine.

Za uspešno prireditev naj gre topla pohvala vsem, ki so nastopali in vzgojiteljem, ki so se nesebično trudili zato, da bi bil uspeh tem večji.

Kulturna kronika

ANTON SOVRE, sloviti poznavalec antične literature in umetnosti, poznan tudi kot odlični prevajalec starih klasikov, je umrl. Po njegovi zaslugi smo Slovenci dobili prevode Iliada, Odiseja, Herodotove zgodbe ipr.

Sovre je bil rojen leta 1885. Kot profesor je služboval na gimnazijah v Gorici, Ptuj, Pančevu, Sremskih Karlovcih in v Ljubljani. Po osvoboditvi je bil profesor za grški jezik na ljubljanski univerzi in leta 1953 je bil izvoljen za člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

V CELJU bo od 31. maja do 2. junija festival mladinskih pevskih zborov. Nastopili bodo najboljši mladinski zbori iz Slovenije, Hrvaške, Srbije in Bosne-Hercegovine ter po en mladinski zbor iz Bolgarije in Madžarske. V okviru tega festivala bo tudi posvetovanje glasbenih pedagogov, pri katerem bodo sodelovali poleg Jugoslovancev tudi predstavniki iz Madžarske, Bolgarije, Zahodne Nemčije, Poljske, Francije, Velike Britanije in Avstrije.

V LJUBLJANI je odprta razstava plastik s tematiko iz narodno osvobodilnega boja. Ta razstava — urejena je v atriju magistrata — spada v okvir proslav praznika osvoboditve slovenske prestolnice. Med avtorji, ki so razstavili svoja dela na tej razstavi, so močno zastopani zlasti mladi umetniki.

PEVSKI ZBOR primorskih študentov «Vinko Vodopivec» slavi letos 10-letnico svojega obstoja. To obletnico bodo primorski pevci proslavili z dvema koncertoma na Primorskem — 25. maja v Kopru in 26. maja v Novi Gorici — ter s koncertom v ljubljanski Filharmoniji, ki pa bo že 21. maja. Na teh koncertih se bodo predstavili z novim sporedom. Današnjemu zboru se bodo pridružili tudi bivši pevci, ki so že pred leti dokončali študij. Tako bo v pomnoženem zboru nastopilo okrog 150 pevcev.

DRŽAVNA ZALOŽBA Slovenije, založba «Prosveta» v Beogradu in založba «Mladost» v Zagrebu bodo letos izdale Izbrana dela Nobelovega nagajenca I. Andrića. Celotna zbirka bo imela 10 knjig. Poleg znanih romanov «Travniška kronika», «Na Drini most» in «Gospodična» bodo izbrana dela obsegala še knjige novel. Deseta knjiga bo predstavila vrsto manj znanih Andrićevih tekstov.

«ZLOCIN IN KAZEN» bo doživel novo filmsko izdajo. Prvi filmski poskusi in fragmenti tega zgodovinskega romana Dostojevskega so nastali še pred Oktobrsko revolucijo, prvi pravi film s tematiko iz tega romana pa je nastal leta 1935. Novo izdajo filma sta si zamislila režiserja Orson Welles in François Truffaut. Delo nameravata zrežirati tako, da bo psihološko dogajanje ostalo neokrnjeno, vendar pa si bosta dovolila časovni premik, dogajanje, oziroma prizorišča pa bo takšno, da bi se zgodba lahko razvijala kjerkoli.

Pred volitvami v Delavskih zadrugah

Junija bodo člani Delavskih zadrug volili novo vodstvo, odnosno nove svetovavce svoje ustanove. Volitve bodo nedvomno zelo pomembne. V resnici ne gre samo za izvolitev novih svetovavcev — predstavnikov članov Delavskih zadrug, marveč za mnogo večji problem, ki živo zanima vse člane zadrug in torej široke kroge prebivalstva Trsta in dežele, gre za demokratizacijo te pomembne ustanove.

Delavske zadrug, ki so bile ustanovljene pred 60 leti, imajo za seboj zelo lepo preteklost in spadajo med najpomembnejše združene ustanove v državi. In letošnje volitve, ki se bodo vršile v času, ko razsaja nebrzdna draginja, ki tare najširše vrste potrošnikov, bodo nedvomno toliko bolj pomembne, saj bo od rezultata teh volitev, v veliki meri odvisno, kakšna bo politika, ki jo bo vodilo novo vodstvo in predvsem kakšne ukrepe bo novo vodstvo sprejelo za brzdaje draginje.

Delavske zadrug, ki so bile ustanovljene prav s to perspektivo, morejo v dobri meri prispevati v številnih akcijah proti draginji in to predvsem s primernimi konkurenčnimi cenami. Da lahko dosežejo pozitivne rezultate v kampanji proti draginji, so Delavske zadrug že konkretno dokazale, bodisi v davni, kakor tudi v nedavni preteklosti. Ne da bi segli v davno preteklost, je dovolj, da se spomnimo, kako so Delavske zadrug po premostitvi velikih ovir dosegle, da lahko prodajajo nekatere potrebne predmete po nižjih cenah. In prav na tem področju bi se dalo s primernimi akcijami doseči še marsikaj. To je, seveda, v veliki meri odvisno prav od vodstva. Evo, torej, kakaj bodo prav letošnje volitve novih svetovavcev tako važne.

Žal, Delavske zadrug še niso v rokah svojih članov. Oblasti še niso v celoti odpravile velike krivice, ki jo je povzročil fašizem, ki se je tedaj, ko je bil na oblasti, polastil tudi te ustanove. Člani zadrug lahko volijo le en del svetovavcev, dočim drugi del imenuje oblast, predsednika pa minister za delo. Toda kljub temu izvoljeni predstavniki lahko v marsikaterem pogledu napravijo mnogo dobrega in koristnega. In lahko rečemo, da so svetovavci, ki so bili kot predstavniki naprednih strank in organizacij izvoljeni na zadnjih volitvah, leta 1959, častno izpolnili naloge, ki so jim bile poverjene. Seveda v mejah obstoječih možnosti. To pa zato, ker v vodstvo ustanove še ni prodrila prava demokratizacija in ker ustanova, ki je last vseh članov, še ni bila vrnjena v roke pravih lastnikom.

Ko to ugotovljamo, še enkrat poudarjamo, da bi bile Delavske zadrug lahko mnogo več koristnega napravile. To bi bile nedvomno lahko napravile, ako bi tisti del vodstva, ki

je bil izvoljen na manjšinski listi (demokristjani in njihovi zavezniki), odnosno tisti del, ki je imenovan od oblasti, upošteval pozitivne predloge in zahteve izvoljene večine (komunistov, socialistov in neodvisnih).

Ko se člani Delavskih zadrug pripravljajo na volitve, naj imajo pred seboj dejstvo, da bo prav od tega, kako bodo volili in komu bodo oddali svoj glas, v veliki meri odvisna bodočnost te važne ustanove. Tisti, ki se samovoljno laste monopol nad ustanovo, ki jim ni do tega, da bi ustanova vršila poslanstvo, zaradi katerega je bila ustanovljena, niso vredni našega glasu.

Za zaključek še to: Letošnje volitve bodo potekale drugače kot zadnje. Člani bodo poslali svojo glasovnico po pošti. Sicer pa bomo o vsem tem obširneje pisali tudi v prihodnjih številkih našega lista.

DOLINSKI „PARTNERJI“

Tudi v Dolini se je ohranilo starodavno majniško slavlje. Letošnje slavlje so zaradi slabega vremena prenesli na drugo nedeljo v maju.

Na sliki: letosnji dolinski „partnerji“.

S seje pokrajinskega sveta v Trstu

Problemi „Esso Standard“ in ladjedelniških delavcev

Pokrajinska uprava bo dala natisniti slovenski prevod besedila posebnega statuta za deželo Furlanija-Juljska krajina

Na torkovi seji pokrajinskega sveta v Trstu je odbornik Decarli poročal o položaju v čistilnici petroleja „Esso Standard“, kateri preti nevarnost, da jo lastniki zaprejo. Odbornik je dejal, da se je pokrajinska uprava zanimala za zadevo in da je zvedel, da je ravnatelj čistilnice zagotovil vladnemu komisarju dr. Mazzi, da ne bodo odpustili nobenega uslužbenca, hkrati pa je izjavil, da ima to podjetje zelo zastarele naprave, ki ne ustrezajo več sodobni izdelavi bencina in drugih lahkih bencinskih derivatov. Zato je družba proučila položaj podjetja in sklenila, da ne bodo obnavljali naprav za predelavo bencina, češ da se jim to v Trstu ne izplača. Sklenili pa so, da bodo v tej čistilnici z manjšimi stroški preuredili naprave za predelavo italijanske nafte v manj vredne proizvode.

Svetovavci so v razpravi ugotovili, da izjave ravnatelja podjetja ne jamčijo obstoja čistilnice, ampak samo začasno zavlačujejo njeno življenje. Podjetje bo postopoma usahnulo samo od sebe, ker že dalj časa ne sprejemajo v službo novih delavcev, stari delavci pa gredo v pokoj in se število uslužbencev iz leta v leto manjša.

Naš svetovavec tov. Sema pa je poudaril, da je to vprašanje zelo resno za celotno mestno gospodarstvo. Poleg tega pa je ugotovil, da tako krajevna kot

državne oblasti niso dovolj odločno nastopile pri družbi „Esso Standard“, da bi ohranile Trstu to staro podjetje, petrolejske industrije.

Med drugim je bilo na seji tudi govora o slovenskem prevodu deželnega posebnega statuta za slovenske dijake, kot so to že svoj čas zahtevali naši tovariši v pokrajinskem svetu, ko je predsednik sporočil, da bo pokrajinska uprava natiskala več izvodov statuta in da ga bodo razdelili po vseh višjih srednjih šolah. Tedaj je predsednik zavrnil zahtevo naših svetovavcev. Sedaj pa je sporočil, potem ko so ga na nujnost prevoda opozorili s posebnim pismom slovenski dijaki, da bo pokrajinska uprava natiskala prevod v slovenščini, ko ga bo prejela od ravnateljev slovenskih šol.

Tov. Sema se je na seji zavzel tudi za delavce tržiške ladjedelnice, ki so jih svoj čas premestili v tržiško ladjedelnico Sv. Marka in jih s tem precej prizadeli, ker so zaposleni daleč od svojih družin. Zahteval je, da se tem delavcem zagotovi delo v svojem kraju, da ne bodo oškodovani. Odbornik Savona mu je odgovoril, da so sedaj v teku razgovori, da se tem delavcem zagotovi določena odškodnina. Ni pa hotel prevzeti nobene obveznosti, da bo pokrajinska uprava posredovala, naj se tržiškim delavcem zagotovi delo doma.

Boljunec:

Smrt mladega delavca

Umrli je tov. Lucian Sancin iz Boljunca. Star je bil komaj 33 let. Pokojni je bil zaveden delavec. V ladjedelnici Felszi v Miljah je stopil, o mu je bilo komaj 14 let in tam je delal dokler mu je zdravje to dopuščalo. Žal, moral je leči mnogo mnogo prerano v hladni grob.

Pokojnega tovariša so v terek pokopali na domačem pokopališču. Od njega se je prišla posloviti zelo številna množica sorodnikov, prijateljev in delovnih tovarišev. Boljunec ni zlepa še videl tako velikega pogreba.

Vsem žalujočim svojcem, predvsem pa ženi, staršem, otrokoma izrekajo tovariši iz Boljunca svoje najgloblje sožalje, kateremu se pridružuje tudi „Delo“.

10-letnica smrti Ivanke Furlan

17. junija je poteklo 10 let od smrti Ivanke Furlan iz Šklednja. Mož Emil, hčerki Adelija in Bianka so v počastitev spomina pokojne darovali 1.500 lir za „Delo“.

Kongres bivših političnih deportirancev

V nedeljo 26. t. m. v Trstu bo pokrajinski kongres Zveze bivših političnih deportirancev v nacističnih koncentracijskih taborišča. Vršil se bo v dvorani „Di Vittorio“ (na sedežu Nove delavske zbornice - CGIL - ul. Pondares 8. Začetek ob 9. uri. Med drugim bodo na kongresu poročali o vprašanjih, ki so v zvezi s pokojnino in odškodnino bivših deportirancev.

Program miru

(Nadaljevanje s 1. strani)

KPI predlaga čimširšo čimbolj odprto diskusijo vseh navedenih vprašanj, poziva k soglasju in sodelovanju vse zainteresirane politične in družbene sile; kajti demokratično napredovanje in premik na levo, ki sta bila ustvarjena na volitvah, se moreta in morata izražati v vedno bolj živem poletu v politični in sindikalnih borbah, v okrepitvi solidarnosti razredne ljudske enotnosti, v obnovitvi in razvoju odnosov sodelovanja med komunisti in socialisti, med delavskim gibanjem laičnimi in katoliškimi demokratičnimi silami v državi. Vse to je bistvenega pomena; kajti izraz ljudske volje je treba spoštovati in ta izraz se odraža v splošnem premiku na levo.

Laos

(Nadaljevanje z 2. strani)

kaj, kar bi lahko v doglednem času pripeljalo do integracije treh Laosov v enega. Sedanji največji problem je v tem, kot piše londonski „Observer“, da se je položaj nevtralnega, na kateri stoji ves zeneški sporazum, močno omajal in v glavnem zaradi razcepa v njihovih vrstah.

Isti list pravi: Lanski sporazum, ki zagotavlja laosko nevtralnost nacionalno koalicijsko vlado priznava, da bi zunanja intervencija samo otežila položaj v Laosu in ga naredila nevarnejšo za svetovni mir. To je še vedno res.

Po obisku ameriškega državnega podsekretarja Averella Harrimana v Moskvi kaže, da se položaj bo zapletal naprej. Na žalost pritožbe ni nobenih znamenj, ki bi povedala skorajšnjo spremembo boljše. Laos ostaja nesrečna dežela, kjer udarjajo drug ob drugega lovci nesoglasij v današnjem svetu. Tisto, kar pride do naših ušes preko časopisnih agencij, je le del kritičnih in skritih političnih iger, jih vse krepko občuti maloštevilno ljudstvo, o katerega usodi odloča daleč od laoskih meja. Laos je nespojnost za tisto, kar je nekdo bil Balkan.

Gornji sestavek smo povzeli iz lista „Mladina“.

ZAHVALA

Vsem, ki so z nami sočustvovali ob hudi nesreči, ki nas je zadela vsem, ki so se udeležili pogreba našega dragega Luciana, se ginjivo zahvaljujemo. Še posebna zahvala naj gre vašim pevcem, močnim fantom, delavcem iz Felszi in Sv. Marka, krajevni sekciji KPI, vsem, ki so nam tudi gmotno pomagali vsem darovalcem vencev in šopkov. Boljunec, 16.5.1963

Zalujoči:
Zena, otroka, starši
in ostali svojci